

Κείμενο 1

Η ψυχοπαθολογία της «εκκόλαψης του αυγού του φιδιού»

Το κείμενο είναι διασκευασμένο άρθρο του Εμμανουήλ Πολυζόπουλου, Ψυχιάτρου – Ψυχοθεραπευτή, psychomed.gr και αντλήθηκε από το antikleidi.com

Η ανάπτυξη θεωριών ρατσισμού, ολοκληρωτισμού και πολιτικών διαχωρισμού των ανθρώπων με βάση κάποια χαρακτηριστικά τους επιτυγχάνεται μέσω της χειραγώγησης του ατόμου, μέσα από την αδρανοποίησή του ως λογικά σκεπτόμενου όντος και ακολούθως μέσα από την ένταξή του σε ομάδες, οι οποίες πλέον αναλαμβάνουν ολοκληρωτικά να καθοδηγούν και να εξουσιάζουν όλες τις πτυχές της ζωής του.

Το άτομο χάνει την δυνατότητα να σκέφτεται και να δρα βάσει της προηγούμενης λογικής του, των παλιών αξιακών συστημάτων, και υιοθετεί νέες αξίες εκχωρώντας ταυτόχρονα τα βασικά ατομικά του χαρακτηριστικά (βούληση, σκέψη, πράξη, προσωπικές αξίες και ηθική) στον αρχηγό και στην ομάδα. Έτσι, καθίσταται τυφλό όργανο υπακοής, ενώ πλέον αναπαράγει άκριτα την νέα γι' αυτόν ιδεολογία, καθοδηγούμενο μόνο από φανατικό και βίαιο συναίσθημα. Χωρίς αυτά τα παραπάνω χαρακτηριστικά δεν μπορεί να επιβιώσει μια ολοκληρωτική ιδεολογία, όπως αυτή του φασισμού.

Πώς όμως επιτυγχάνεται αυτό; Ο ρατσισμός, ο φασισμός και οι λοιπές εθνικιστικές θεωρήσεις στηρίζονται στη δαιμονοποίηση του Διαφορετικού, στη λογική του άσπρου-μαύρου, στον φανατισμό, στην «βιολογική θεώρηση περί Ανωτερότητας» δημιουργώντας έτσι επικίνδυνα στερεότυπα. Αυτή η πόλωση δημιουργεί «Εχθρούς».

Οι «εχθροί» είναι χρήσιμοι στις ολοκληρωτικές θεωρίες, διότι συσπειρώνουν ιδεολογικά. Η ένταση της δαιμονοποίησης των «εχθρών» φτάνει έως και σε παραληρητικά επίπεδα με την επιδίωξη του αφανισμού τους. Οι όποιες συνειδησιακές αναστολές και ενοχές έχουν ήδη προηγουμένως αμβλυνθεί σε επίπεδο που σχεδόν δεν ανιχνεύονται. Ως «εχθροί» δεν θεωρούνται μόνο οι «διαφορετικοί», αλλά και εκείνοι που ενώ είναι «όμοιοι» αντιτάσσονται σθεναρά σε αυτήν την ιδεολογία.

Η συσπείρωση συντηρείται από τον Κοινό Εχθρό, αλλά και από «τελετές» που συσπειρώνουν, ενώνουν, ομαδοποιούν και «εξαγνίζουν» τους οπαδούς. Τα σύμβολα θεοποιούνται, αποκτούν σχεδόν μεταφυσικές δυνάμεις και αποτελούν τα αναγνωριστικά χαρακτηριστικά των οπαδών.

Πάνω όμως και από την Θεωρία, πάνω και από την Ομάδα ή τα Σύμβολα, στέκει ο Αρχηγός, στον οποίον αποδίδονται σχεδόν θεϊκές ιδιότητες. Η αμφισβήτησή του είναι έγκλημα καθοσιώσεως¹, ο λόγος του Νόμος, η ύπαρξη του ισοδύναμη με την φυσική, πνευματική και ψυχολογική απαρτίωση των μελών.

Η απάντηση σε όλα αυτά είναι η Παιδεία.

Κείμενο 2

[Ησυχία]

Το απόσπασμα προέρχεται από το βιβλίο του Ίμρε Κέρτες «Το μυθιστόρημα ενός ανθρώπου δίχως πεπρωμένο» (Εκδόσεις Καστανιώτη), στο οποίο ο αφηγητής, ένας νεαρός Εβραίος, διηγείται τον εκτοπισμό του στο Άουσβιτς και άλλα στρατόπεδα συγκέντρωσης.

Το συρματοπλέγμα με τέσσερις πύργους σκοπιάς στις γωνίες, εκτεινόταν ακριβώς δίπλα στον επαρχιακό δρόμο. Το στρατόπεδο ήταν κατά τ' άλλα τετράγωνο, στην πραγματικότητα δεν ήταν μεγαλύτερο από μια μεγάλη, σκονισμένη πλατεία – προς την πλευρά της πύλης και του δρόμου άδεια, στις άλλες τρεις πλευρές περιτοιχισμένη από τεράστιες σκηνές σε μέγεθος υπόστεγου συντήρησης αεροπλάνων ή όπως αυτές του τσίρκου. Το μέτρημα και η κατάταξη που κράτησαν για ώρα, η βιασύνη και τα σπρωξίματα μοναδικό σκοπό είχαν, όπως αποδείχτηκε, αν καθορίσουν τους μελλοντικούς κατοίκους κάθε σκηνής, του «μπλοκ», όπως είπαν, και να τους οδηγήσουν εκεί μπροστά, σε σειρές των δέκα ατόμων. Η δίνη παρέσυρε ύστερα κι εμένα σε μία από τις σκηνές και για να είμαι απολύτως σαφής: στην έξω δεξιά της πίσω σειράς έτσι όπως στεκόμουν τώρα κι εγώ – και μάλιστα για πολλή ώρα, μέχρι που κοκκάλωσα, κάτω από τον ήλιο που γινόταν όλο και πιο δυσάρεστα πιεστικός. Μάταια αναζητούσα με το βλέμμα τα άλλα αγόρια: ολόγυρά μου υπήρχαν μονάχα άγνωστοι. Ένας άντρας με κοίταξε φευγαλέα στην αρχή, ύστερα άλλη μια φορά, ερευνητικά πλέον, με κάτι μάτια παράξενα που είχαν μια ζωηρή λάμψη και θύμιζαν κουμπότρυπες. Κάτω από τα μάτια αυτά είδα μια μικροσκοπική μύτη, σχεδόν χωρίς κόκκαλα, που φαινόταν αστεία – ο δε σκούφος στεκόταν στο κεφάλι του λοξά κι εύθυμα. «Λοιπόν», με ρώτησε και πρόσεξα ότι του έλειπαν όλα τα μπροστινά δόντια, «από πού είσαι;» Όταν του είπα ότι είμαι «από τη Βουδαπέστη», ζωντάνεψε αμέσως: Υπάρχει ακόμη ο μεγάλος δακτύλιος και το τραμ νούμερο έξι έτσι όπως τα είχε «αφήσει για τελευταία φορά» ρώτησε. Του είπα πως βέβαια, όλα ήταν στη θέση τους. Φάνηκε ικανοποιημένος. Θέλησε να μάθει και πώς είχα «καταλήξει εδώ» κι εγώ του είπα «Πολύ απλά. Μ' έβγαλαν από το λεωφορείο». «Και;» συνέχισε να με

¹ έγκλημα καθοσιώσεως: πολύ σοβαρό λάθος, σχεδόν εγκληματικό

ρωτάει κι εγώ του είπα: «Τίποτα παραπάνω, μετά με μετέφεραν εδώ». Φάνηκε να απορεί λιγάκι, σαν να μην καταλάβαινε ίσως πολύ καλά τη ζωή στην πατρίδα, και θέλησα να τον ρωτήσω... δεν πρόλαβα όμως, γιατί εκείνη τη στιγμή μου ήρθε από την άλλη μεριά ένα χαστούκι.

Στην πραγματικότητα βρισκόμουν ήδη πεσμένος κάτω, προτού καλά καλά ακούσω τον χτύπο και προτού αρχίσει το αριστερό μου μάγουλο να πονάει. Μπροστά μου στεκόταν ένας άντρας, ντυμένος από πάνω έως κάτω με μαύρη στολή ιππασίας, μ' ένα μαύρο σκούφο, με μαλλιά, ακόμα και μ' ένα λεπτό μουστάκι στο σκούρο του πρόσωπο. Από τα μπερδεμένα ουρλιαχτά του μπόρεσα να καταλάβω μόνο ότι επαναλάμβανε ξανά και ξανά τη λέξη «ησυχία».

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να περιγράψεις συνοπτικά σε 50-60 λέξεις πώς επιδρά πάνω στο άτομο η υιοθέτηση ρατσιστικών και φασιστικών ιδεολογιών, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η 2^η παράγραφος του Κειμένου 1 οργανώνεται με τη μέθοδο του αιτίου – αποτελέσματος. Ποιο είναι το αίτιο και ποιο το αποτέλεσμα (μονάδες 6); Πώς αυτή η μέθοδος υπηρετεί την πρόθεση του συγγραφέα στο κείμενο (μονάδες 4);

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να ξαναγράψεις την 4^η παράγραφο του Κειμένου 1 αντικαθιστώντας τις υπογραμμισμένες λέξεις με άλλες, κατάλληλα επιλεγμένες, χωρίς να αλλάξει το νόημα.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να περιγράψεις τα συναισθήματα που βιώνει ο νεαρός Εβραίος έτσι όπως σκιαγραφούνται στο Κείμενο 2 (μονάδες 10). Ποιες σκέψεις κάνεις διαβάζοντας το απόσπασμα (μονάδες 5); Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15